

ВИХОВУВАТИ СЕРЦЕМ, ЧЕРЕЗ СЕРЦЕ, ДЛЯ СЕРЦЯ!

Ми живемо серед людей. Кожен наш вчинок, кожне наше бажання позначаються на людях. Треба робити так, щоб людям, які оточують нас, було добре. Саме про це писав відомий український педагог і письменник Василь Олександрович Сухомлинський. Цій актуальній у наш час темі він приділяв велику увагу. Написав багато оповідань і казок, які ми, вчителі, вивчаємо зі своїми учнями. Літературна спадщина В. Сухомлинського є незаперечною універсальною скарбницею для використання у роботі з дітьми. Вона пронизана ідеєю гуманізму, людяності, доброчинності, любові. За допомогою його художнього слова можна доторкнутися до найтонших струн дитячої душі, зародити в ній любов до прекрасного.

Дитинство – яскрава, неповторна сторінка в житті кожної людини, а школа – це той світ, у якому дитина проживає найважливіший період свого розвитку, і від того, хто буде поряд із нею, яким буде зміст її виховання, що буде використовуватись для її розвитку, залежить не лише майбутнє дитини, а й майбутнє родини, майбутнє країни, майбутнє народу. Провідні ідеї педагога дають підстави стверджувати, що ростити дитину можна лише з розумінням, любов'ю та чуйністю. «У дитинстві закладається людський корінь. Жодної людської рисочки природа не відшліфовує, вона лише закладає, а відшліфовувати нам, батькам, педагогам, суспільству», – говорив Василь Сухомлинський. Дитяче серденько легко поранити, складно потім заживити рану. Дитина чутлива до добра і зла, до правди і неправди, і найголовніше, що слід утвердити в душі дитини, – це віра. Тепло свого серця дитина віддає тій людині, яка розуміє, співчуває їй. Дитяче серденько розкривається тоді, коли ми обережно, лагідно доторкаємось до нього, оберігаємо його. Що ближче ми приймаємо до серця радощі й горе, то довірливіше відкриває дитина перед

нами свої таємниці, частіше звертається до нас за порадою.

Твори Василя Сухомлинського стали незамінними в моїй роботі, адже вони спонукають розум і почуття кожної дитини до аналізування вчинків літературних персонажів, викликають бажання їх наслідувати, або, навпаки, чинити по-іншому, збагачують лексику дітей, розвивають уміння вільно висловлювати свої думки.

Упроваджуючи літературну спадщину В. Сухомлинського в освітній процес, ми, вчителі, маємо ефективні результати у формуванні духовно збагаченого і інтелектуально розвинутого громадянина України. Це відповідає сучасній меті виховання – створенню сприятливих умов для розвитку особистості дитини, для її самореалізації. Саме в дитинстві людина відкриває «свій порядок і своє місце в житті». Дітям подобається спостерігати, досліджувати, відкривати таємниці світу, що навколо них. Василь Сухомлинський говорив: «Справжнє виховання не там, де педагог з вершин спускається на землю, а там, де він піднімається до тонких Істин Дитинства!»

Потрібно працювати над вивченням та впровадженням спадщини Василя Сухомлинського. Це спонукає, нас, вчителів до збагачення змісту своєї професійної діяльності ідеями Великого педагога. У роботі з дітьми варто керуватися системою поглядів видатного педагога щодо формування особливого світу дитинства – світу добра, людяності, співчуття, справедливості, любові. Девізом роботи може бути вислів: «Виховувати серцем, через серце, для серця», адже найкращі людські почуття – любов, дружба, взаємоповага, доброзичливість, відвертість – йдуть від серця. Тож цей напрям роботи з дітьми можна визначити трьома словами: відчувати, пізнавати, творити.

Пропоную Вашій увазі конспект уроку для 2 класу.

Тема. Василь Сухомлинський «Як білочка дятла врятувала» (2 клас).

Мета: ознайомити зі змістом казки В. Сухомлинського «Як білочка дятла врятувала»; вчити читати, аналізувати текст, усвідомлювати зміст прослуханого і прочитаного, правильно будувати повні відповіді на питання, складати характеристику героїв та їхніх вчинків; продовжити знайомство з біографією В.О. Сухомлинського; збагачувати словниковий запас, розвивати навички мовленнєвої діяльності, пізнавальний інтерес, слухове сприймання та слухову пам'ять, увагу, вміння розуміти зміст малюнка; виховувати культуру читання, любов до природи, бажання допомогти іншим.

Обладнання: аудіозапис казки, презентація, ілюстрації до казки.

Перебіг уроку

I. Організаційний момент

1. Ранкова зустріч. Вітання з однокласниками.

Слово вчителя. Давайте привітаємося, виконуючи дії та промовляючи побажання (учні торкаються пальців рук свого однокласника, що стоїть праворуч, починаючи з великого пальця):

- БАЖАЮ (стискають великі пальці)
- УСПХУ (стискають вказівні пальці)
- ВЕЛИКОГО (стискають середні пальці)
- В УСЬОМУ (стискають безіменні пальці)
- І ВСЮДИ (стискають мізинці)
- ВІТАЮ! (дотик усією долонькою)

2. Вітання з гостями.

Слово вчителя. У нас сьогодні на уроці гості. Поверніться до них, посміхніться, поділіться теплом своїх сердець, привітайтеся.

3. Правило уроку.

Слово вчителя. Давайте повторимо правило уроку, якого ви завжди дотримуетесь. (діти проговорюють правило):

Люблю я свій розум
Увагу та пам'ять.
Працює мій мозок
І вчусь я старанно.
Сприймаю все нове
І мислю логічно.
Учителя слово
Здійсню я практично.

Слово вчителя. Таким чином, ми з вами налаштувалися на плідну роботу.

4. Підготовчі вправи.

Слово вчителя. А тепер, щоб краще читати, правильно відповідати на запитання, слід підготувати органи дихання та мовлення:

а) гра «Підготуй ротик»

* На рахунок 1,2,3 набрали через ніс повітря і видихнули в трубочку.

* Набрали повітря і видихнули на звук /а/. Передаємо задоволення.

* Вдихнули повітря і видихнули на звук /о/. Передаємо захоплення.

* Вправа «Клацанки».

б) попрацюємо над скоромовкою:

Шишки на сосні,

Шашки на столі.

1. Прочитайте очима.

2. Прочитайте голосно із закритим ротом.

3. Прочитайте пошепки.

4. Прочитайте «бджілкою».

5. Прочитайте швидко.

6. Прочитайте з різною питальною інтонацією.

в) чистомовка:

Ма-ма-ма – настала зи... (ма).

Ди-ди-ди – з нею холо... (ди).

Хи-хи-хи – голодні пта... (хи).

Ять-ять-ять – їсти у нас прос... (ять).

Слово вчителя. Ось тепер ви готові до роботи. Тож, починаємо.

II. Актуалізація опорних знань

1. Вступна бесіда.

Слово вчителя. Сьогодні ми помандруємо у чарівний світ казки разом з Василем Олександровичем Сухомлинським.

А девізом нашого уроку будуть слова:

Мрію я пізнати світ:

Вчусь я читати.

Налаштуюсь на успіх,

Буду працювати!

Слово вчителя. Давайте згадаємо, який твір ми називаємо казкою?

(Казка – цікава вигадана історія про події, яких не може бути в реальному житті. Рослини і тварини в них уміють розмовляти і робити все те, що й люди. У казках трапляються чарівні пригоди, існують незвичайні речі, діють чаклуни і чародії. Вона навчає добра, мужності, кмітливості, мудрості, терпіння. Це – вірний помічник у житті. А що таке казка?)

- А хто пише казки? (письменники, народ)

- Як називаються казки, написані письменником? (літературні)

- А складені народом? (народні)

- А які бувають казки? (про тварин, про людей, чарівні)

- А хто є героями нашої казки, ви дізнаєтесь, коли відгадаєте загадки:

2. Робота над загадками.

Вірно людям я служу,

Ім дерева стережу.

Дзьоб міцний і гострий маю,

*Шкідників ним здобуваю. (Дятел)
Хвіст трубою, спритні ніжки –
Плиг із гілки на сучок!
Носить весело горішки
В золотий свій сундучок.
В неї очі, мов горішки,
Кожушина хутряна,
Гострі вушка, наче різки,
У дуслі живе вона. (Білка)*

Слово вчителя. Хто це?

- Як назвати одним словом?

- Що ви про них знаєте?

3. Цікаві відомості про білку та дятла.

Слово вчителя. Послухайте ще цікавинки про них.

Білка харчується не тільки горіхами. Все, що є в лісі їстівного, входить в її меню: всіляке насіння, зерна, бруньки, гілки, ягоди, молоді пагони, гриби, ну і, звичайно, вміст шишок хвойних дерев. За день білка може обробити до 15 ялинових шишок і більше 100 соснових.

Дятел дуже корисний птах, він позбавляє дерева від комах-короїдів. За день з'їдає 750-900 короїдів. Щороку робить собі нове дупло, а старе залишає іншим пташкам. Взимку дятел харчується насінням хвойних дерев.

4. Розповідь про В. Сухомлинського. Довідкове бюро.

- Автором цієї казки є В.Сухомлинський. Інформацію по ньому нам підготувало наше «довідкове бюро». Послухайте, будь ласка.

Народився Василь Олександрович Сухомлинський на Кіровоградщині в незаможній сім'ї. Батько його, Олександр Омелянович, був і орачем, і столяром, і теслярем, майстрував колеса і музичні інструменти.

Мати, Оксана Іванівна, працювала в колгоспі, займалася домашнім господарством, а довгими зимовими вечорами сиділа над шитвом і розповідала дітям казки. Змалку в дітей виховувати любов до книги. Батько змайстрував хлопцеві красиву скриньку, де зберігав свої найкращі книжки.

Ріс хлопчик жвавим і допитливим. Дуже любив малювати, але фарби, пензлі, зошити можна було придбати лише за збір лікарських рослин. І пропадав хлопець цілими днями у лісі. За склянку насіння акації одержав 2 зошити, а за фарбами ходив аж у місто Кременчук (35 км).

У навчанні він був старанним і здібним, мав чудову пам'ять. До школи приходив задовго до початку уроків і займався з учнями, яким важко давалася математика. Часто збирав навколо себе гурт дітей. Разом вони сміялися, веселилися.

У 17 років Василь Сухомлинський переступив поріг школи і залишився в ній до кінця свого життя.

Він написав близько 1500 казок і оповідань для дітей. Але найчастіше звертався до казки, може, ще й тому, що любив у казковій формі про всі речі оповідати своїм дітям – Сергійкові та Олі.

Людина – стверджував великий педагог, народжується для того, щоб лишити по собі слід вічний, гарний.

5. Робота з прислів'ям.

- Діти, а як можна залишити такий слід? (Робити добрі справи)

- Є таке прислів'я: «Життя дано на добрі справи».

III. Вивчення нового матеріалу. Робота над казкою В.О.Сухомлинського «Як білочка дятла врятувала» (запис на дошці)

Слово вчителя. Сьогодні ми познайомимося з казкою В.О. Сухомлинського «Як білочка дятла врятувала».

1.Аудіозапис казки [1].

Слово вчителя. Послухайте аудіозапис казки. Намагайтеся читати разом з диктором. (аудіозапис казки)

2.Словникова робота.

Слово вчителя. Давайте попрацюємо зі словами казки.

а) вправа «Драбинка» (вгору-вниз і навпаки)

б) вправа «Бджілки» (гудуть як бджілки)

лу-щи-ти дзьоб

ви-лу-щи-ти сльози

за-мерз-ла бі-лоч-ка

за-мер-за-ють біл-че-ня-та

доставляється шишка

- До яких груп відносяться слова? (Слова, які означають дію, предмет)

- Які ще незрозумілі або важкі у читанні слова зустрілися?

3. Фізпауза [2].

4. Повторне читання казки.

а) «луною»;

а) «ланцюжком».

- Що вас схвилювало в казці?

- А чому ви зраділи?

5. Бесіда за змістом казки з елементами вибіркового читання.

- Якою була погода серед зимового дня? Зачитайте.

- Кому не було чого їсти?

- Що робив дятел? Чому він плакав?

- Хто побачив, що плаче дятел?

- Що запитала у дятла білка? Зачитайте.

- Як вона його пожаліла?

- Що зробив дятел?

Отже, пам'ятайте, діти: «Друзі пізнаються в біді»!

IV. Закріплення вивченого матеріалу

1. Порівняння ілюстрацій у книжці та на екрані.

- Розгляньте малюнок у підручнику і порівняйте його з ілюстрацією на екрані. Як змінився настрій у героїв казки? (Був сумний, а став радісний)

- Чому зраділи білка і білченята? (Тому, що допомогли дятлику)

І справді, у народі кажуть: «Від доброї справи і серце радіє.»

2. Зорова гімнастика [3].

3. Читання в особах (уривок).

4. Робота в парах.

Слово вчителя. А чи гарно ви знаєте риси характеру героїв? Вам необхідно попрацювати в парах. Переверніть аркуші із зображенням шишок. Ви бачите слова, які допоможуть розповісти, які наші герої за характером. Як потрібна допомога – руку піднімайте.

Білка

працьовитий
добрий
хитрий
сором'язливий
співчутливий
безпомічний
балакучий
чуйний
сердечний
наполегливий
щедрий
(Перевірка фронтально)

Дятел

V. Заключна частина

1. Складання сенкану.

Слово вчителя. Об'єднайтеся в групи. Вам необхідно скласти сенкан із словами «білка», «дятел».

2. Гра «Кола по воді».

- **Слово вчителя** А зараз ми пограємо в гру «Кола по воді». Ви дуже любите фантазувати, складати небилиці. Будь ласка, оберіть кожен назву героя (за бажанням) і попрацюйте.

VI. Підсумок уроку

1. Читання прислів'їв.

- Які прислів'я запам'ятали?

- Поясніть значення.

2. Вправа «Мікрофон».

- Яку казку читали на уроці?

- Це авторська чи народна казка?

- Хто автор казки? Що про нього запам'ятали?

- Кому ви порекомендували б прочитати цю казку?

- Який висновок ви зробили з сьогоденного уроку?

- Чи задоволені ви своєю роботою на уроці?

3. Домашнє завдання (2-3, 4 завдання за вибором).

· Читати ст.155, переказувати казку.

· Підібрати з додаткової літератури ще декілька (2-3) прислів'я, які розкривають головну думку казки.

· Підготуватися до інсценізації казки.

· Намалювати малюнок до казки.

Дякую вам за роботу!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <https://www.youtube.com/watch?v=qI6q2Ew8bZo>

2. <https://www.youtube.com/watch?v=N7PIjrbEHlg&t=10s>

3. <https://www.youtube.com/watch?v=3sg5oJQmlBY>